

LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

PERIODICH SATIRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SEMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

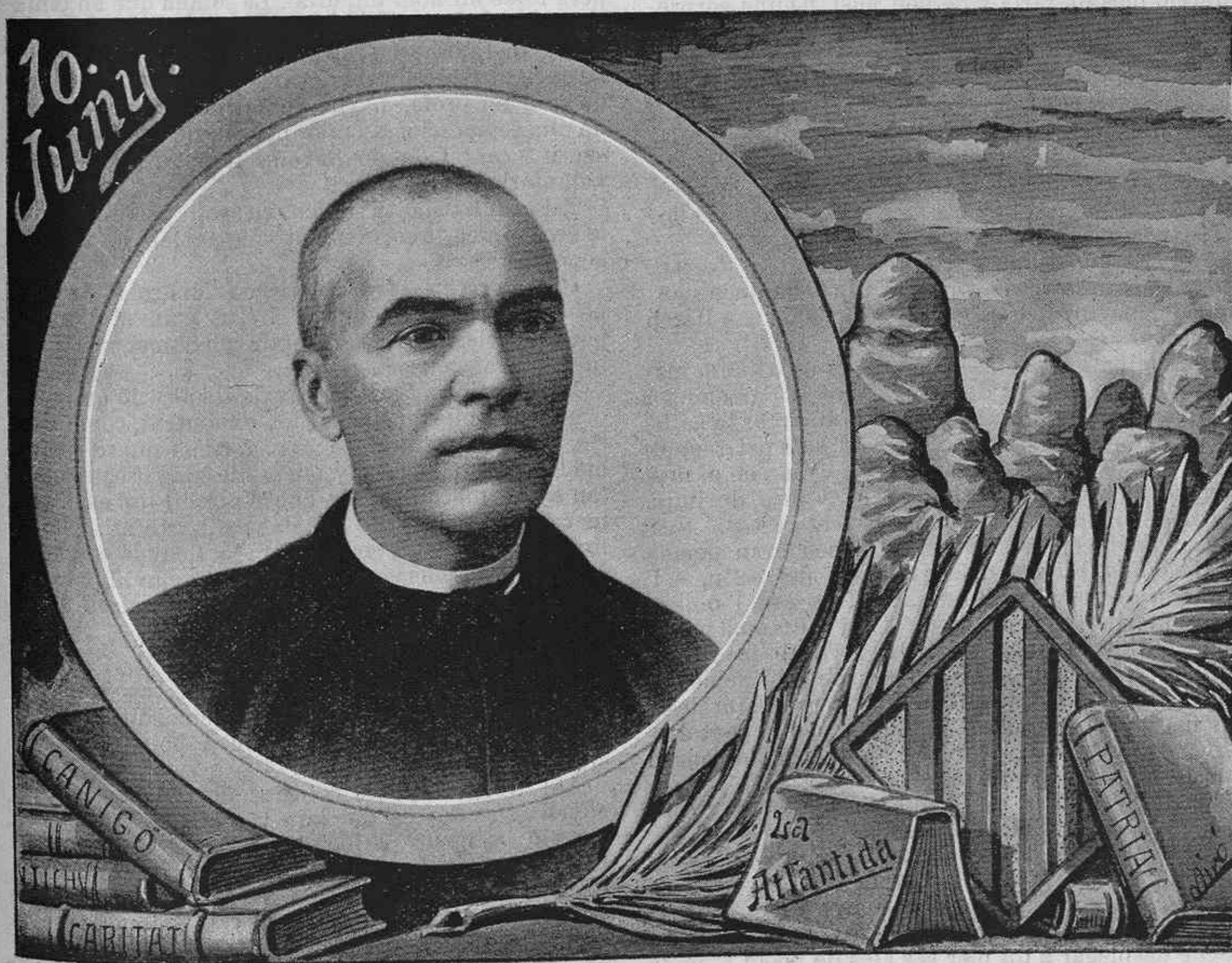
ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 8 pessetas
Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 5

ELS QUE SE 'N VAN

MOSSEN JASCINTO VERDAGUER

VERDAGUER

Apuntém un día negre en els anals de la terra catalana. El 10 de juny de 1902, á dos quarts de sis de la tarde, moria á Vallvidrera, en la torre Joana de D. Ramón Miralles, el gran poeta de Catalunya Mossén Cinto Verdaguer. Feya més de 30 horas que 'ls núvols deixavan caure sobre la terra en plena primavera una pluja de hivern menuda y seguida, pluja de llágrimas. Quan l' autor de *L'Atlántida* exhalá son darrer sospir, s' esbandía en el firmament ab sos irisats colors l' arch de Sant Martí.

Jascinto Verdaguer, nascut á Folgarolas, petit llogaret de la plana de Vich, el día 17 de abril de 1845, de una familia pobre, cursá la carrera eclesiástica en el Seminari vigatá com tants minyons de la comarca en aquell temps, compartint las tasques escolars ab las de pagés y ensenyant á llegir y escriure als noys de una masía; estudiants, mestres y mossos tot en una pessa, comprant ab tant d' esforços el plat de sopas y 'l mos de pá. Aquella vida pobra y resignada sigué la seva escola. Pero desde noy trobá els consols inefables y dolsos de la poesia.

Era llavors que imitant al Rector de Vallfogona, escribía quartetas tan ingenuament modestas com la següent:

«Poeta y fangadó só,
fent en tot feyna tan neta,
que fango com un poeta
y escrich com un fangadó.»

Pero la influencia dels Jochs Florals restaurats de fresch havia de imprimir á la seva Musa una nova direcció més literaria y de bon gust. ¡Quína sorpresa á Barcelona, en la festa de maig del any 1865, al veure adelantarse á recullir un accésit y un premi, á un jove de vint anys, de cara enmorenida, de ayre pagesívol, trayense del cap la barretina musca! Y 'ls versos, en que cantava als Minyons de 'n Veciana y la mort de 'n Rafel de Casanova, plens de perfúm del terror, ab una freseologia popular, castissa, franca, que pugnava ab els arcaïsmes y artificis floraleschs, eran el viu retrato del poeta!

Al any següent nou y senyalat triomf... y després set anys seguits sense concorre á la festa de la poesia catalana. ¿Voléu saber el perquè de tan llarch reitainment?

Al Seminari de Vich—sembla mentida!—era mal vist que un estudiant de capellá anés á Barcelona á guanyar premis. Un catedrático va amargar la satisfacció del poeta donantli mala nota, sols pel gust de mortificarlo. Volgué que la flor guanyada en el mes de maig se li tornés carabassa en el mes de juny. El poeta sufria, callava... y anava fent versos.

En aquella época concebí ja 'l seu gran poema *L'Atlántida*. En els días calurosos del estiu, á l' hora de la sesta, solía buscar la fresca en l' ombra del solitari estable de la masía, y allí molts cops tombat dintre la menjadora bregava ab las rimas, donant esplay á las sevas inspiracions begudas directament en la contemplació de la gran naturalesa. No 'us rigueu de aquests detalls per molta gent desconeguts, y si 'us sorprén aixó del estable penseu que Jesús en una establía va naixer.

Per fi l' estudiant cantá missa, y ho feu, per cert, en una pobra ermita; el bisbe l' enviá de coadjutor á la parroquia rural de Vinyolas. Fou, desde bon principi, un sacerdot modelo, creyent, fervorós, plé de fé y de convenciment, caritatiu y modest, y ja desde llavors, sense catedráticos que 'l reptessin, pogué desplegar á tot pler sas alas de poeta.

Nous premis conseguits en els Jochs Florals prepararen l' éxit de son gran poema, refet en els viatges que per mar y en calitat de capellá de un dels vapors del Marqués de Comillas, realisá per atendre al restabliment de la seva delicada salut. En aquells viatges veje mon y s' aixamplaren els horisóns del seu esperit. En ells arrodoní la seva creació soberana, qual aparició sigué saludada ab esclats de admiració y entusiasme. Per fi la literatura catalana tenia son poema épich, qu' en breu passava las fronteres y era traduhit á distintas llengüas europeas y ensalsat arreu per la crítica com un' obra mestra.

Després vingué 'l *Canigó*, menos genial que l' *Atlántida*, pero tal volta superior á ella pels primors de la forma. Y á continuació 'ls *Idilis y cants místichs*, de una enlayrada inspiració religiosa; y las *Cansóns de Montserrat*, y *La llegenda de Montserrat*, y l' aplech de poesias *Patria* de una virilitat y ferma de accents no assolida per cap altre poeta de la terra; y sos *Cants religiosos*, y son *Somni de Sant Joan* y son *Jesús infant*; y sos llibres de prosa: *Excursións y viatjes* y *Dietari de un pelegrí á Terra Santa*, y son *Roser de tot l' any*, y son *Salteri franciscá*, y son *Poema de Sant Francesch*, y son *Poema de Santa Eularia*, y sos *Ayres del Montseny*, y sos *Cants del Calvari*, y tantas y tantas obras dignament coronadas, aquest any mateix postrat ja en son llit de mort, per sas admirables *Flors de María*...

¡Quín bó fa esplayar la vista sobre aquest immens planter de bellesas incomparables, joya y orgull de la literatura de un poble!

No importa que 'n Verdaguer, fidel á la seva missió sacerdotal acabés per arrancar de la seva lira totas las cordas menos una: la del sentiment religiós, la del misticisme: ab ella n' ha tingut prou pera ferse un nom immortal. La sotana que ab tanta dignitat vestía no li permeté ser el poeta del amor humá, de la llibertat de la conciencia y del esperit, de la naturalesa lliure: davant de molts assumptos de carácter profá, havia de retrocedir com davant de una temptació. No eran per ell. ¡Cóm els hauria sentit y cantat de no haverse imposat l' esclavitut voluntaria del sacerdocil...

Tal com ha sigut l' únich en son género predilecte, l' únich hauria sigut així mateix en tots els géneros.

«*Tu Marcellus eris*» va dirli en Mistral, l' any 68, posantli las mans sobre 'l front, com si l' unguís poeta excels... y 's va cumplir plenament la felibrenca profecía.

Mossén Cinto á una altesa de inspiració que may dequeya, á un sentiment pur, expontani, comunicatiu, reunía 'l primor de una forma sempre perfumada, sempre sucosa, y tan castissament catalana y tan ayrosament popular, que 's pot dir qu' es el primer artista del nostre renaixement literari. Ningú fins ara ha fet tant com ell per la llengua catalana. Y tot ho ha consagrat á Deu y al amor al próxim, seguint ab fidelitat els preceptes del decálech.

***

¡Y pensar que un home tan virtuós, un verdader sant, se veje durant molt temps perseguit, insultat, escarnit, acongoixat, tractat com á boig, com á visionari! ¡Misérias humanas!

Ah! No olvidaréu mentres duri la nostre vida aquells días tristos del any 95, en que junt ab alguns altres pochs periódichs, y cap d' ells reaccionari ni catalanista, 's llensá LA ESQUELLA DE LA TORRATXA á la seva defensa.

Encare guardém impresa en l' ánima la seva abressada de agraument sincer, quan tothom el perseguía y 'l menyspreava, y eram tant pochs els

que sense instigació de la seva part, procuravam col·locarlo en el lloch honorós que li era degut.

Y de quina manera, quan arribá l' hora, se defensá ell mateix, ab quina forsa d' eloqüencia y ab quin sentiment més avassallador! Aquellas cartas de un pobre sacerdot perseguit forman tal volta las pàgines més interessants de la seva autobiografia, per contenir la condemna més severa, per la forsa mateixa de la seva sinceritat llastimada, de tota una época de maldat y hipocresia.

Las feridas que va rebre en aquella lluyta ja may més havían de cloure's. Las portava á dintre de l' ànima: son cor noble y generós se 'n dolía, encare qu' ell, sempre bó, sempre resignat no se 'n queixava may.

Ab las amargors de la pena va fabricar las brescas de las *Flors del Calvari*, que aixís era aquell fidel observador del Evangeli, sempre disposat á tornar be per mal. A sos enemichs havia acabat per olvidarlos; pero no ab l' olvit generós havia de recobrar may més la salut perduda.

La malaltia cruel y llarga, que últimament va prostrarlo al llit ha sigut l' epílech de una existencia gloriosa, en la conservació de la qual estavan interessats els admiradors de las sevas virtuts de sacerdot y dels seus mérits de poeta.

Quan, per prescripció facultativa, sigué traslladat al fondo de Vallvidrera, en un paratge embellit per las llunyanas perspectives del Montserrat, alegrat pels cants dels russinyols, perfumat per l' essencia de las herbas bosquetanas, se li feu un gran be. Qui tant havia sufert mereixia trobar en sos darrers días el balsam de alguns consols. ¡Benehits siguin tots els que en prodigals'hi s' esmeraren!

Y ara plori per ell la terra catalana... pero plorin per sí mateixos, aquells d' entre 'ls que tant l' agraviaren, que tenen la desgracia de sobreviure'!

P. DEL O.

POESIAS DE VERDAGUER

LA PEDREGADA

I

Forta ha sigut la tempesta
que ha caygut sobre 'l meu cap
d' impropis y d' afrontes
y de pedres á bell raig.
Al fort de la pedregada,
oh Jesús, m' he arracerat
de vostra creu santa á la ombra,
racer dels atribulats.

II

Quan giro los ulls enrera,
de códol no n' he vist cap:
era una pluja de rosas
lo que 'm tenia abrigat.
M' afanyo una toya á ferne
per podervos enamorar:
mes la toya es tan petita
per vostre amor, que es tan gran!

III

Llavors á qui m' apedrega
jo diguí: —Déu vos ho pach.
Mes, ja que així 'm feu la gala,
tirau més pedras, tirau;
tiráumen de pedras finas,
de perlas y diamants:
de lliris, clavells y rosas
encare 'n caben al ram
que de nostre amor espera
Jesucrist crucificat.

A MOS DEFENSORS

La terra es un gran Calvari
hont l' home es crucificat;
los días que á mí 'n tocava
¡quina's días foren tan llarchs!
Qui 'm motejava de brétol,
qui de ximple y trastocat;
aquest me dona la espatlla,
aquell altre 'm gira 'l cap;
los que ahí 'm feyan l' aleta
avuy m' aguissan los cans.
Ministres del Evangeli,
¿donchs hont es la caritat?
Las portas hont ne demano
d' una á una veig tancar,
sinó la del manicomi
que s' obra de bat á bat!

Al fer lo tomb al abisme
vosaltres m' heu dat la má,
trayentme de dins lo monstre
que ja 'm tenia engolat.
La obra bona que m' heu feta
nostre Senyor vos la pach,
Ell que es lo pare dels pobres
y sempre té per pagar.

(De *Flors del Calvari*)

SOTA L' OMBRETA

A l' arbre d' amor
m' he enflada un día,
per haverne 'l fruyt
el fruyt de la vida.
¡Quin sabor tan dol!
¡quina olor tan fina!
L' Aymador ho veu
á renyá 'm venía;
al sentirlo aprop
cayguí esmortuhida,
cayguí brosta avall
al Cor que m' estima.
Quan me té á sos peus,
de renyar s' oblida,
me 'n dona un beset
que més me valía.
¿Si somfo ó no?
Si es somni que ho siga
lo beset es dol
jo li tornaría.
Quan m' he retornada
l' Aymador se 'm gira:
—Traydoreta amor,
traydoreta aymía,
m' heu robat lo fruyt
lo fruyt de la vida.
—Si he robat lo fruyt
jo l' arbre voldria
per plantarlo al cor
que tant vos estima.—
Quan Ell sent aixó,
d' amor defallía;
mes ¡ay! son amor
angelets lo digan
díganlo angelets
que jo no 'n sabria.

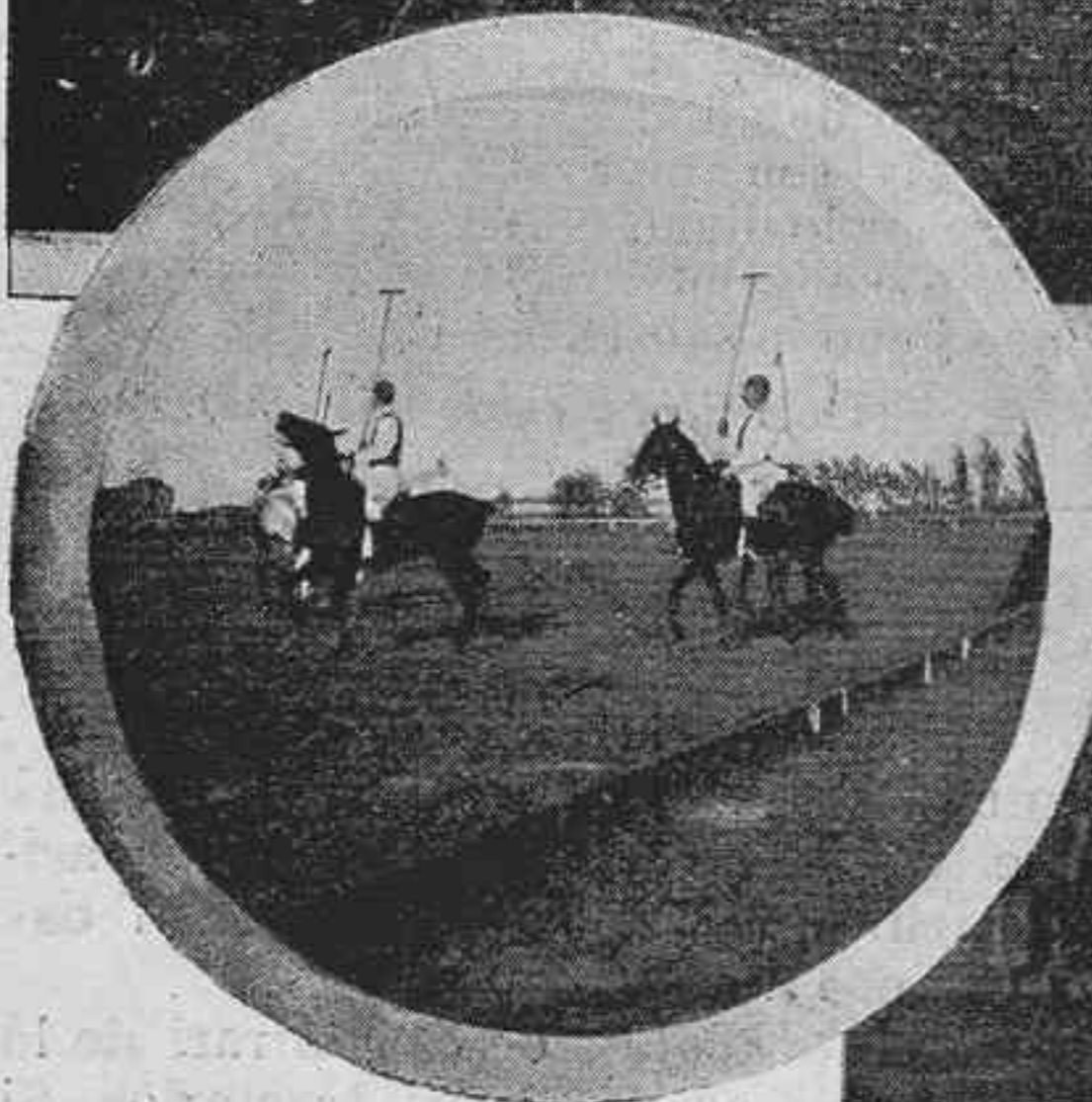
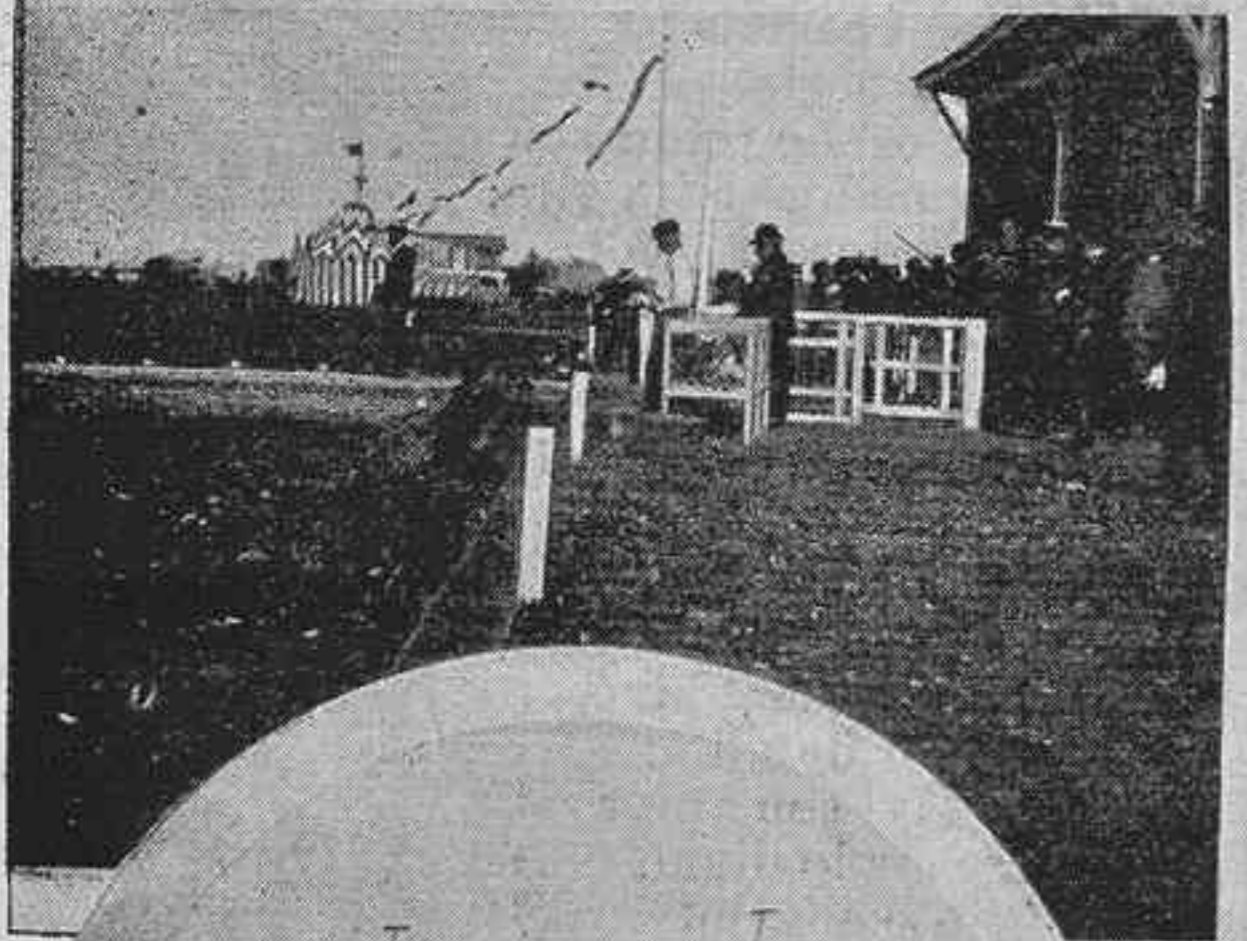
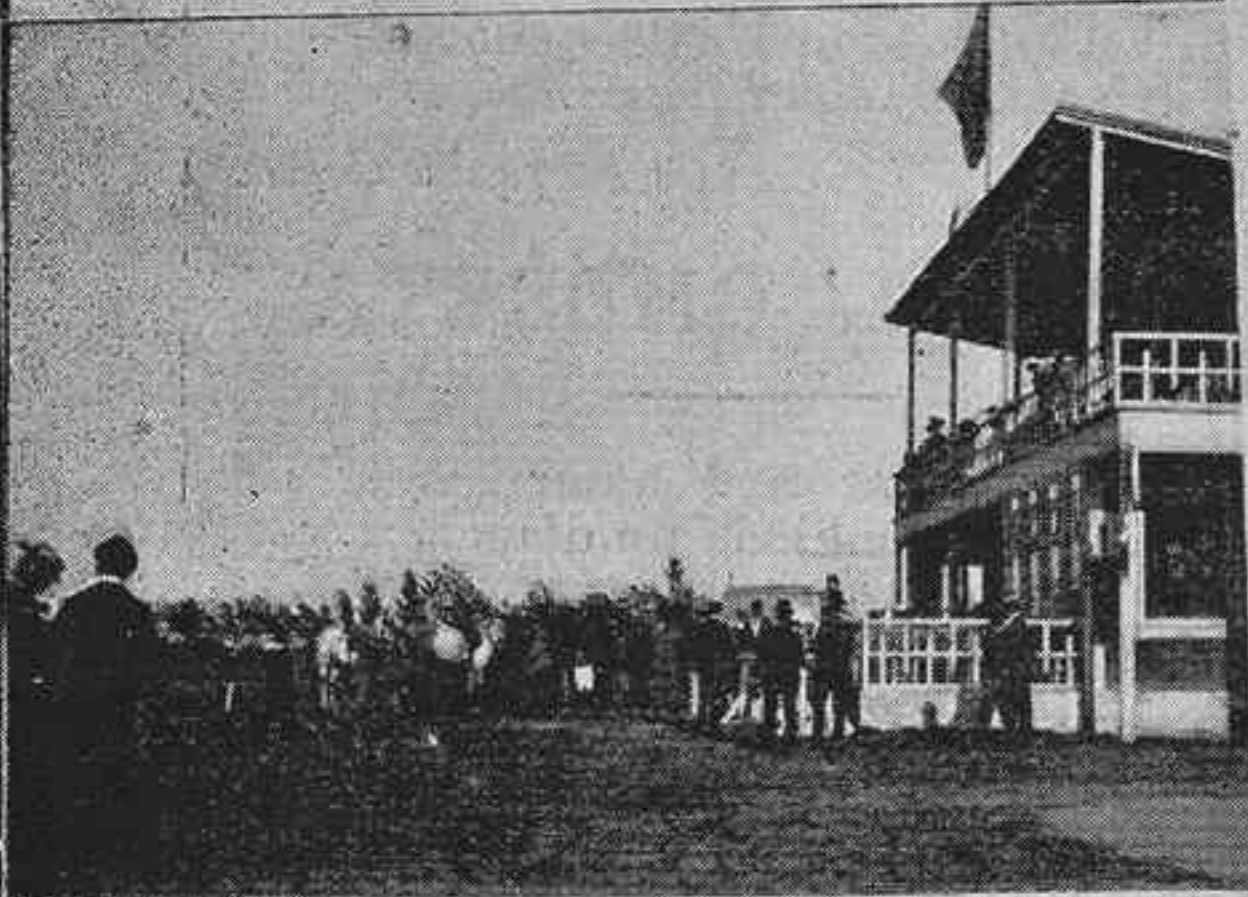
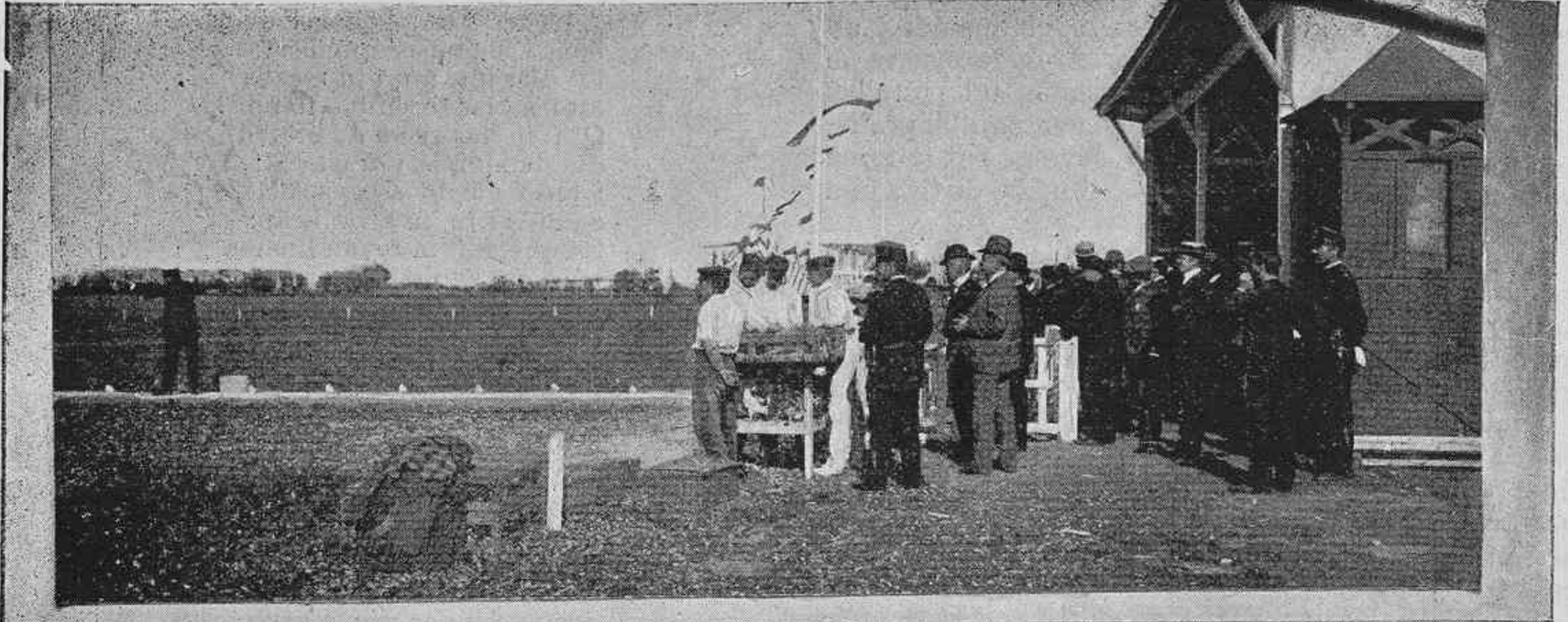
(De *Idilis y cants místichs*).

FILOSOFÍA BARATA

Una de las numerosas ventatjas que, al meu entendre, ofereix el viatjar en tranvía, es la gran facilitat que aquest medi de locomoció dona pera l' estudi directe del género humá.

Perque, pera conéixer als homes, al contrari de lo que molts se figuran, no es necessari tractarlos. Si

AL HIPÓDROMO DE BARCELONA

se sab escullir ab acert el punt de vista, ab observarlos n' hi ha prou. Un gest, un mot, una sola mirada retrata, en certs cassos, un' ànima y pinta de cos enter un individu.

El tranvia, aprofitat ab el degut cuydado, es, per aquest objecte, un observatori magnífich. Aquell cotxe immens, accessible á tothom y á totes horas obert, vé á ser una especie de saló ahont, per breus minuts, s' hi reuneixen varias personas que la major part de las vegadas no 's co neixen ni s' han vist may.

Ara, per exemple, 'm trobo jo dintre d' un d' aquests salóns. Hi ha en el cotxe deu ó dotze individus, respecte dels quals, de moment, no 'n tinch la menor referencia. Esfinges de carn y ossos, cap dels passatgers diu una paraula. No recordo haverlos vist may en ma vida, y fins es molt possible que, fora d' avuy, no 'm topi may més ab ells.

¿Quí son? ¿Qué son? ¿Quín es el seu carácter?

En aquest instant ho ignoro; pero, poch durará 'l misteri. Ja entra 'l cobrador, estirant l' extrém de la cinta dels bitllets. Preparemnos é observar. ¡Va á desvaneixe's l' incógnita!

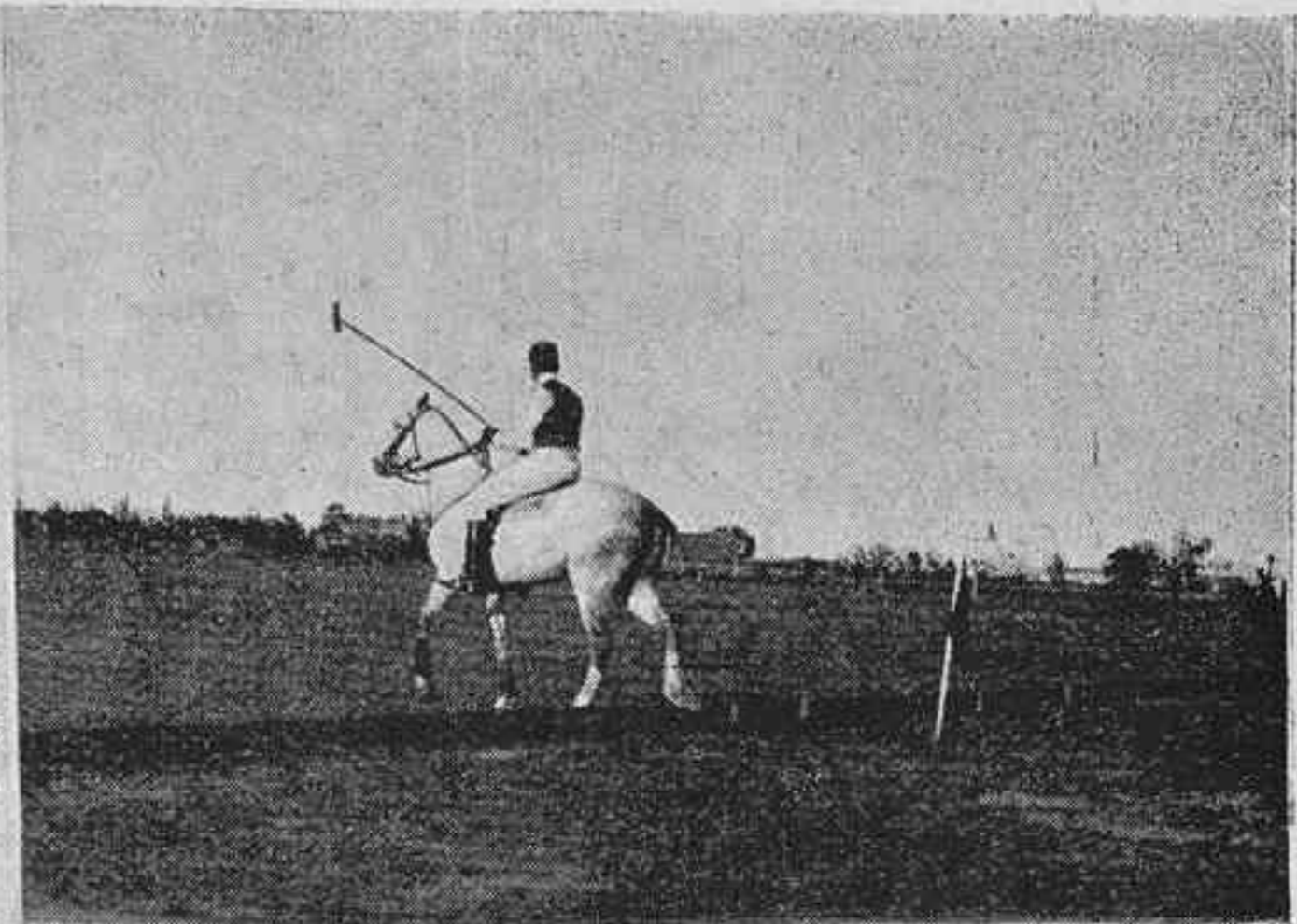
—Si es servit—diu l' empleat, avansant pausadament cap al davant del carruatje.

Y mentres ab la má dreta recull las monedas, ab l' es- querra va repartint els bitllets. L' operació es senzilla. Ja 'ls passatgers han pagat; ja tots ells están en poder del seu corresponent taló. Ha arribat el gran moment.

¿Qué 'n farán els viatgers d' aquest bitllet, que forso- sament deu ser conservat, tota vegada que, segóns l' adver- tencia qu' en ell figura en lloch ben visible, *cualquier em- pleado podrá exigir su presentación?*

Lo natural sería guardarlo, pero ¿ho fan aixís tots els passatgers? Aixó es lo que ara aném á veure.

FESTAS DEL «POLO-CLUB»

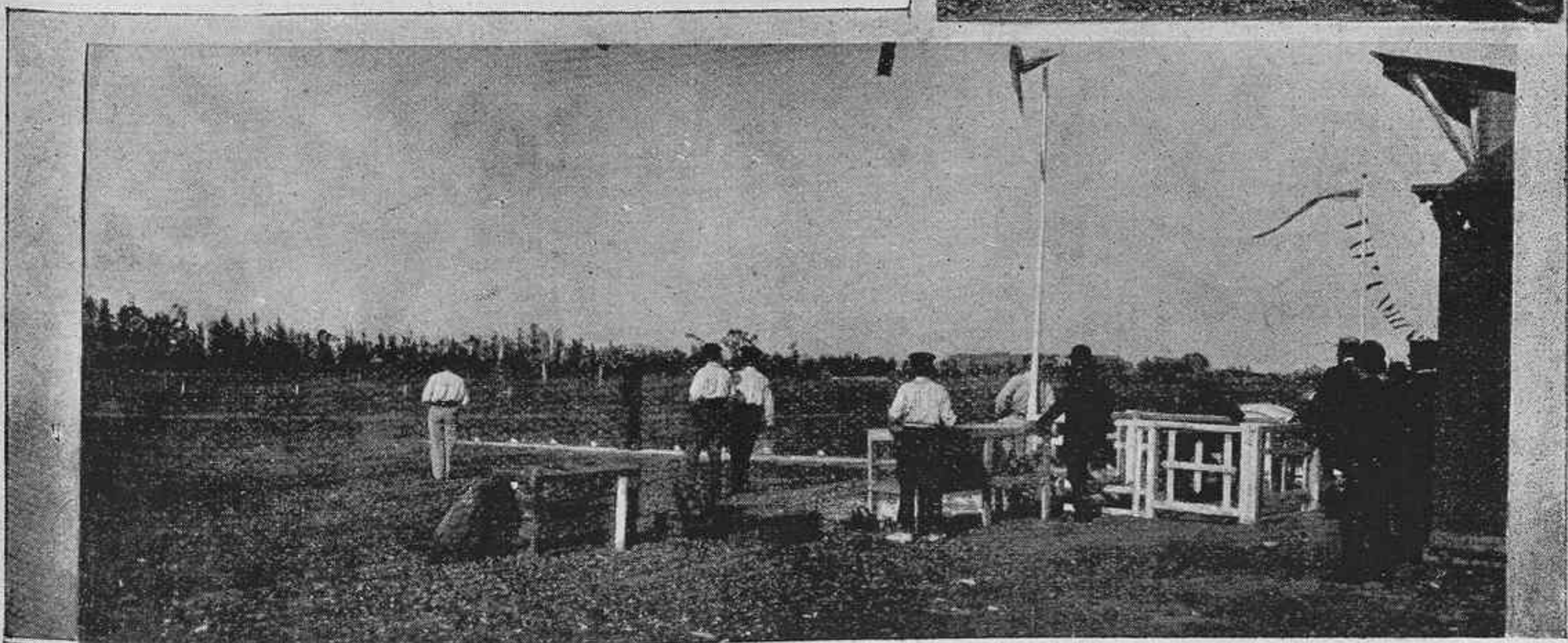
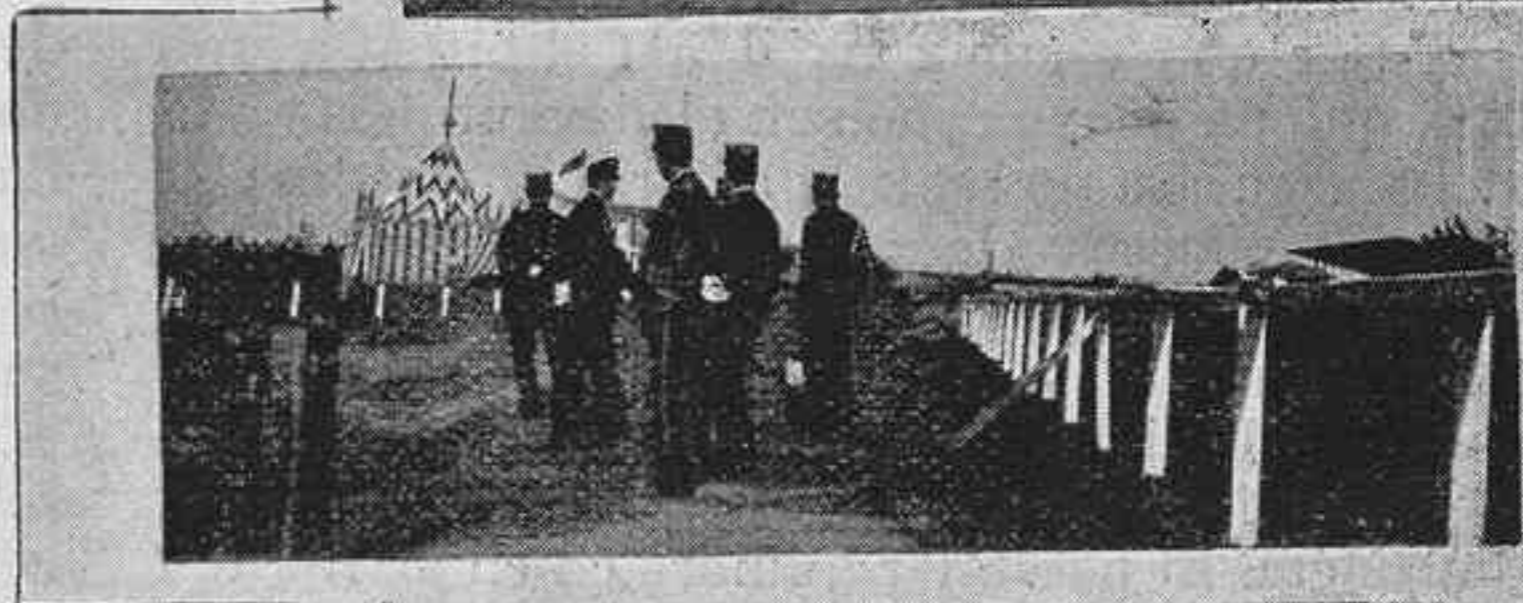
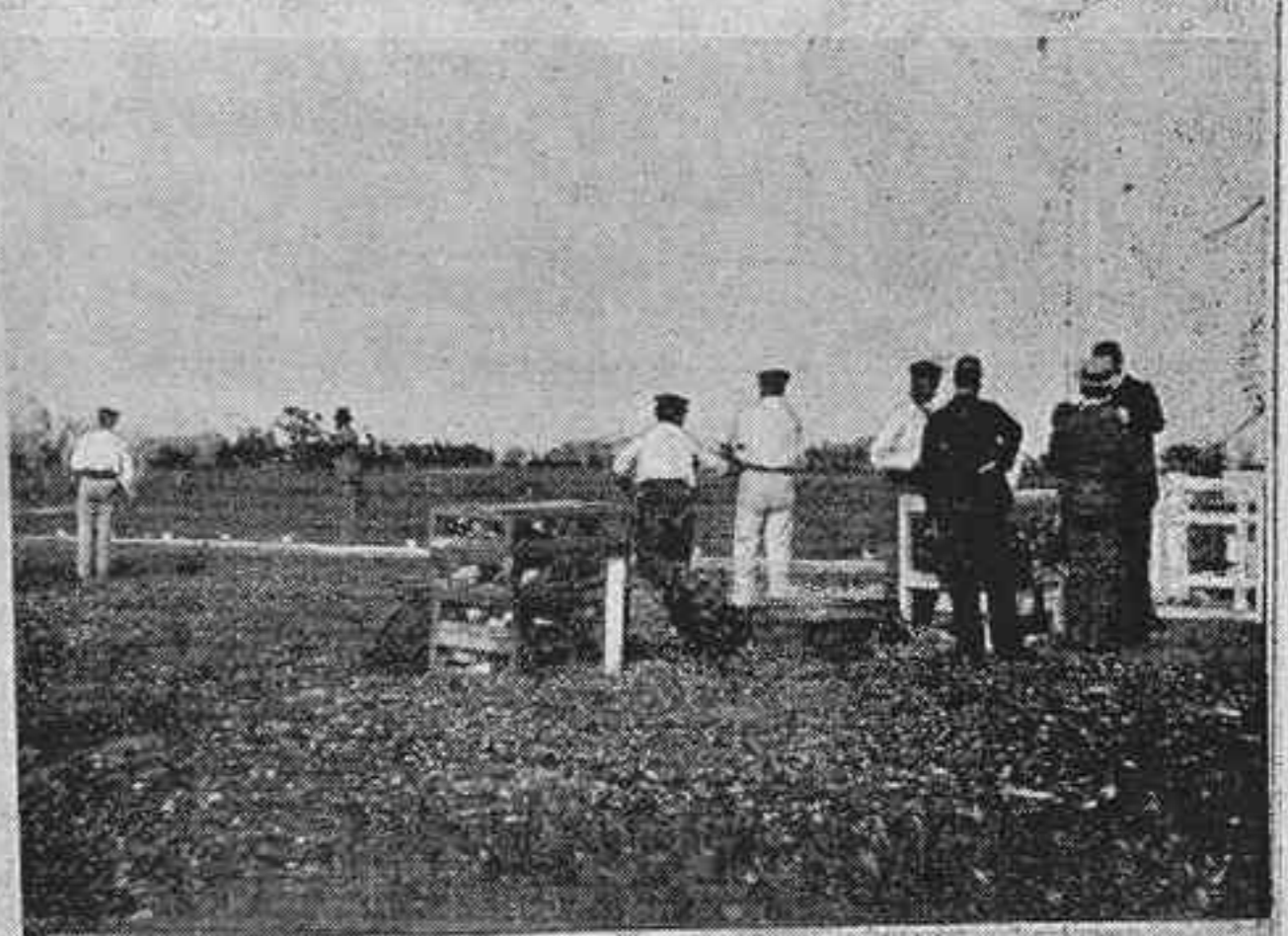
Comensém per primer, el més pròxim á la porta. Aquest, al pendre 'l taló ni sisquera se 'l mira: l' agafa distretament, distretament el deixa caure... y ja no hi pensa més.

De manera que ja tením un tipo que forsosament ha d' estar faltat de previsió. Si 'l revisor ara 's presenta y en compliment del seu deber li demana 'l bitllet ¿qué dirá aquest home? ¿Que l' ha perdut? Y si l' altre ho dupta y 'l cobrador no recorda si li ha donat ó nó ¿cóm resoldrá 'l conflicte? ¿Baixant? ¿Tornant á pagar? ¿Disputantse?... Sigui com sigui, d' haverse subjectat á lo que 'l mateix bitllet li prevenia, tot aixó no li hauria succehit.

El segón viatjer no llena 'l bitllet; pero vé á ser lo mateix. Se 'l fica á la butxaca ab un moviment tan maquinal, que de segur ja no sab ahont se l' ha posat.

Aquest es un home que, per lo que 's veu, vol tenir ordre; pero ignora cóm se fa per tenirne. Ja las guarda las cosas; pero las entafura, las enreda, las fica á qualsevol puesto, y quan las necessita 's torna ximple buscantlas. En una paraula: es un mal administrador.

Passém al tercer. Al rebre 'l taló, l' examina, com podría ferho ab un bitllet de cent duros, y 's posa á examinarlo ab la major escrupulositat. Se mira 'l número d' ordre de la part esquerra, las xifras en color que figuran en las casillas del mitj, las lletras inicials que hi ha á cada costat del preu... ¿Quí duptará que aquest passatjer es un temperament desconfiat y investigador, al

CAP AL CONCURS HÍPICH

—¿Qué li has fet á n' aquesta pobra bestia?
 —Li he posat una dentadura postissa porque no li coneguin l' edat.

qual es difícil enganyarlo y trobarlo desprevingut?

El viatjer que segueix ha donat el bitllet á una criatura que un senyor que seu al davant porta á la falda. De segur ha de tenir bon cor. L' home ha vist que el petit allargava la maneta, y no ha pogut resistir al desitj de complaure al tendre infant. Potser si en lloch del taló el nen li hagués demanat un duro no hauría sigut tan generós; pero altres ni 'l bitllet li haurían donat.

Continué. El passatjer número cinch al rebre 'l taló 'l doblega cuydadosament y se 'l posa á la butxaca dreta de l' armilla, palpantlo després ab el dit, com si volgués estar ben segur de que no li ha caygut á terra. Vels'aquí un modelo de caràcters metódichs y ordenats, que saben que l' aplom y 'l cuydado son circumstancias indispensables pera 'l bon éxit en tots els negocis.

El que vé á continuació es evidentment un home de ciencia. Ab el petit paperet que 'l cobrador li ha donat, ¡no n' está fent pocas de cosas! El plega pel llarch, de través, diagonalment, en forma triangular... Y sempre ab tanta precisió y tan rara llestesa com podria ferho 'l més hábil geómetra sobre la seva taula de treball.

L' altre passatjer s' ha quedat senzillament ab el bitllet á la má, sense mirársel ni en apariencia recordarse d' ell; pero, aixó sí, conservantlo agafat, com volguent fer entendre que sab donar á cada cosa 'l seu just valor. Aquest no pot ser més que un home equilibrat y seré, que comprén que si el taló no deu llensarse irreflexivament, tampoch mereix las excessivas atencions que alguns li dedican.

El viatjer que seu al costat d' aquest, cargola 'l bitllet en forma de neula y se 'l coloca ab molta naturalitat al trau de la solapa. Claríssima manifestació de que l' home té món y temperament utilitari. Ab aquest procediment consegueix dugas cosas:

RECEPTA INFALIBLE

Per fer corre un animal,
 se li han d' ensenyar garrofas.

guardar el bitllet sense incomoditat ni temor de perdre'l, y donarse una mica de llustre aparentant que al trau hi porta una floreta ó ¡quí sab! tal vegada l' insígnia d' una condecoració...

Y com aquí haig de baixar, poso fi á las mevas observacions, mentres el cotxe segueix Rambla avall portant en son interior tot aquest abigarrat conjunt d' homes previsors, desordenats, artistes, filántrops, rezelosos, oberts, metódichs... que tan innocentment m' acaban d' obrir el seu cor.

Ja veuhen, del us que 's fa d' un senzill bitllet de

UN JOCKEY

—Me sembla que quan els competidors del Concurs me vejin tan ben plantat, s' arronsan y 'm deixan el camp lliure.

tranvía, cuántas y quan variadas deduccions se 'n poden treure.

—Ensenyeume un dit—exclamava un filósop—y us diré si es d' un gegant ó d' un nano.

Potser sí qu' es veritat; pero jo del aspecte d' un sol dit no me 'n fio gayre, porque podria ser que 'l nano ó 'l gegant tinguessin la má esguerrada, y llavors res tan fácil com equivocar radicalment el dictámen.

El talonet del tranvía es mil vegadas més segur.

Per xó jo dich: —Deixeume observar l' actitud d' un home quan el cobrador li entrega 'l bitllet, y tinguéu per segur que 'l seu retrato moral quedarà fet en quatre rasgos.

A. MARCH

ERUPCIONES

Aixó sembla una passa.

Comensa la Martinica tirant en l' ayre la tapa del volcá de Mont Pelat, y l' endemá mateix ¡plaf! compareix l' isla de Sant Vicens, posant en moviment el seu.

—¡Hola!—diu l' isla de Santa Llucia!—¿Gresca tením? No vall ser jo menos que vosaltres.

Y ¡brrrrrr! tercera explosió volcánica.

—¿Sf?—pensen las montanyas de l' América Central?—¡Ara sabreu lo qu' es bol!

Y obrint l' aixeta de pas del volcá de Guatemala, donan tan bella funció pirotécnica, que á horas d' ara als cementiris de per allí no 's parla d' altra cosa.

L' exemple s' ha extés, y com si 'l crit del volcá que destruí la pobra ciutat de Sant Pere hagués sigut una consigna, apenas hi ha avuy un pam de terra sense la seva corresponent erupció.

Els vehíns de Nápoli no fan més que tremolar, contemplant els amenassadors preparatius del Vesubi.

A l' isla de Sicilia, l' Etna está ja días há si la clava ó no la clava.

Els volcans del mar Tirreno y 'ls de las islas gregas sembla que també rumían alguna cosa.

A Fransa s' observan terratrémols, á Austria las montanyas se bellugan; Europa, América, Assia, 'l món enter sent estremituts subterraneas, d' aquestas que fan posar la pell de gallina y treuhen las casas de puesto.

Crech, donchs, qu' es hora de preguntar: ¿Ja estém segurs, caballers? ¿Cóm ens ho hem de mirar tot aixó 'ls vehíns d' Espanya?

Cert que á aquesta terra no s' ha experimentat més que una lleugera oscilació sense conseqüencias visibles; pero aixó no vol dir res. Aixís se comensa. Tampoch á la Martinica, avans de l' erupció del Mont Pelat, s' havia experimentat gran cosa, y á lo millor vingué l' epantós tarrabastall que reduhí á pols la mitat de l' isla.

Per xó torno á repetir: ¿Podém estar tranquils els espanyols? ¿Quína actitud hem d' adoptar davant de l' actual contradansa subterranea?

Aquí, com ja haurán vist vostés, tothom s' ho ha pres rihent. ¿Que la terra bull? ¡Que bullil!... ¿Que las montanyas reventan? ¡Que reventin!

—Aixís al menos—han dit més de quatre bromistas—no podrán venir els homes de negocis queixantse de la falta d' activitat que s' observa. ¡Més activitat que la que avuy manifestan els volcans!...

Segóns uns, las erupciones qu' estém presenciand demostran que l' infern vessa.

Segóns altres, tot' aquesta efervescencia no es altra cosa que una manifestació de la ira divina.

Robert

La mort de Mossen Cinto

Casa del poble de Folgarolas, ahont nasqué l' autor de
L' Atlántida.

POESÍA DE VERDAGUER

BALADA DE MALLORCA

A la vora-vora del mar hont vigila
Montgó, 'ls peus á la aygua y als núvols lo front,
umplía una verge son cánter d' argila,
mirantse en la font.

Son peu de petxina rellisca en la molsa,
y á trossos lo cánter s' enfonza rodant;
del plor que ella feya, la mar que era dolsa
tornava amargant.

Pus l' aygua pouhada cristall n' era y perlas,
com gayres no 'n copsan los lliris d' olor;
no es molt si sospira, quan veu las esberlas
del cantaret d' or.

La mar se 'n dolía, las pren en sa falda,
y al Maig, per plantarhi, demana un roser;
Valencia, á tas hortas verdor d' esmeralda
y á ton cel dosser.

Per bres la conquilla de Venu los dona
gronxada pel Céfir de vespre y matí
y 'ls testos que una alba de rosas corona,
ja son un jardí.

Ab flors de l' Arabia l' enrama y perfuma
y d' Africa ab palmas, d' Europa ab aucells,
alegra sas ribas, que 's prenen d' escuma
mes amples cinnyells.

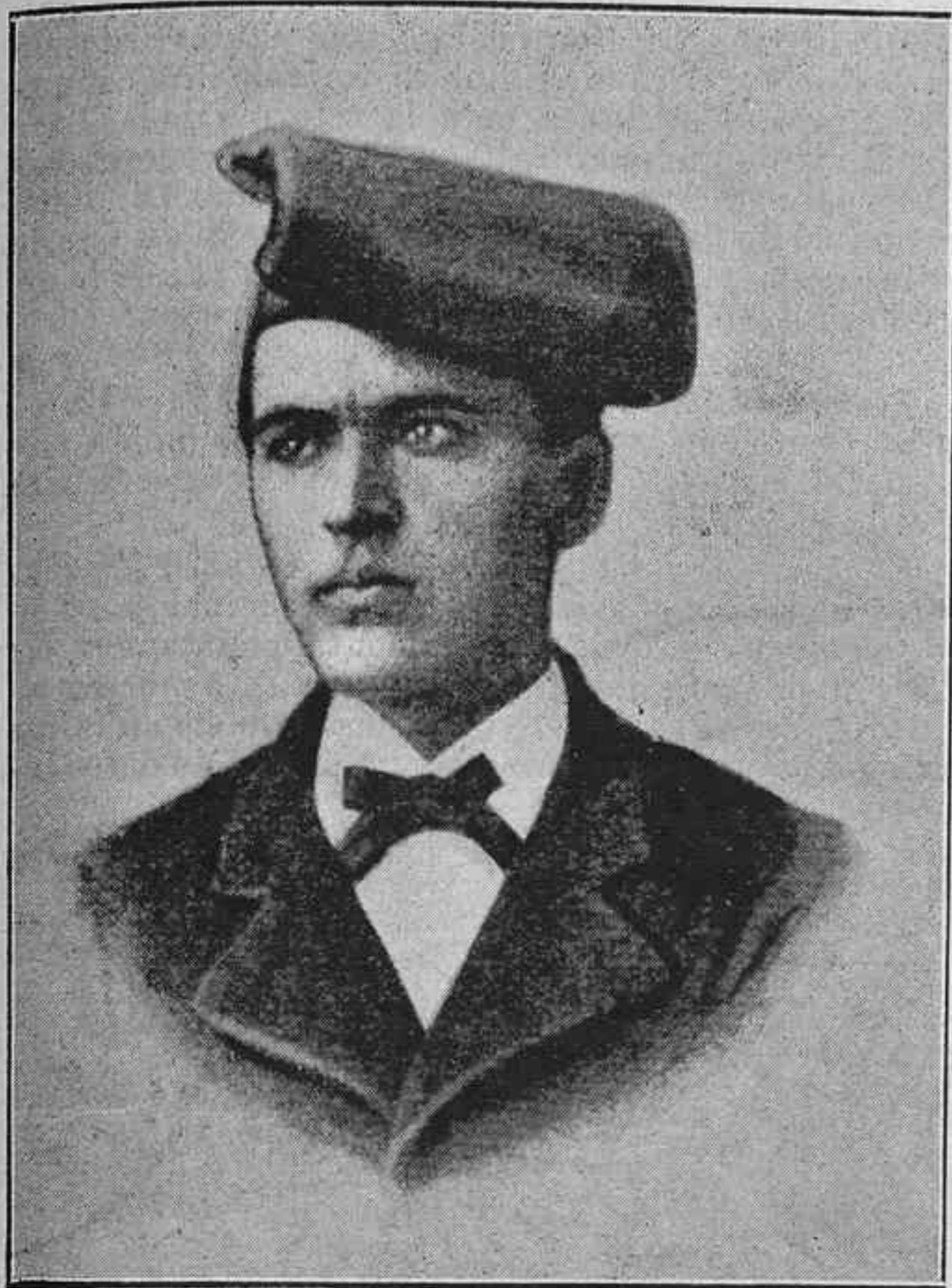
Tres eran los testos, tres foren las illas,
y, al véureles ara volgudes pel sol,
las crida á sos brassos la terra per fillas,
y el mar se les vol.

(De *L' Atlántida*).

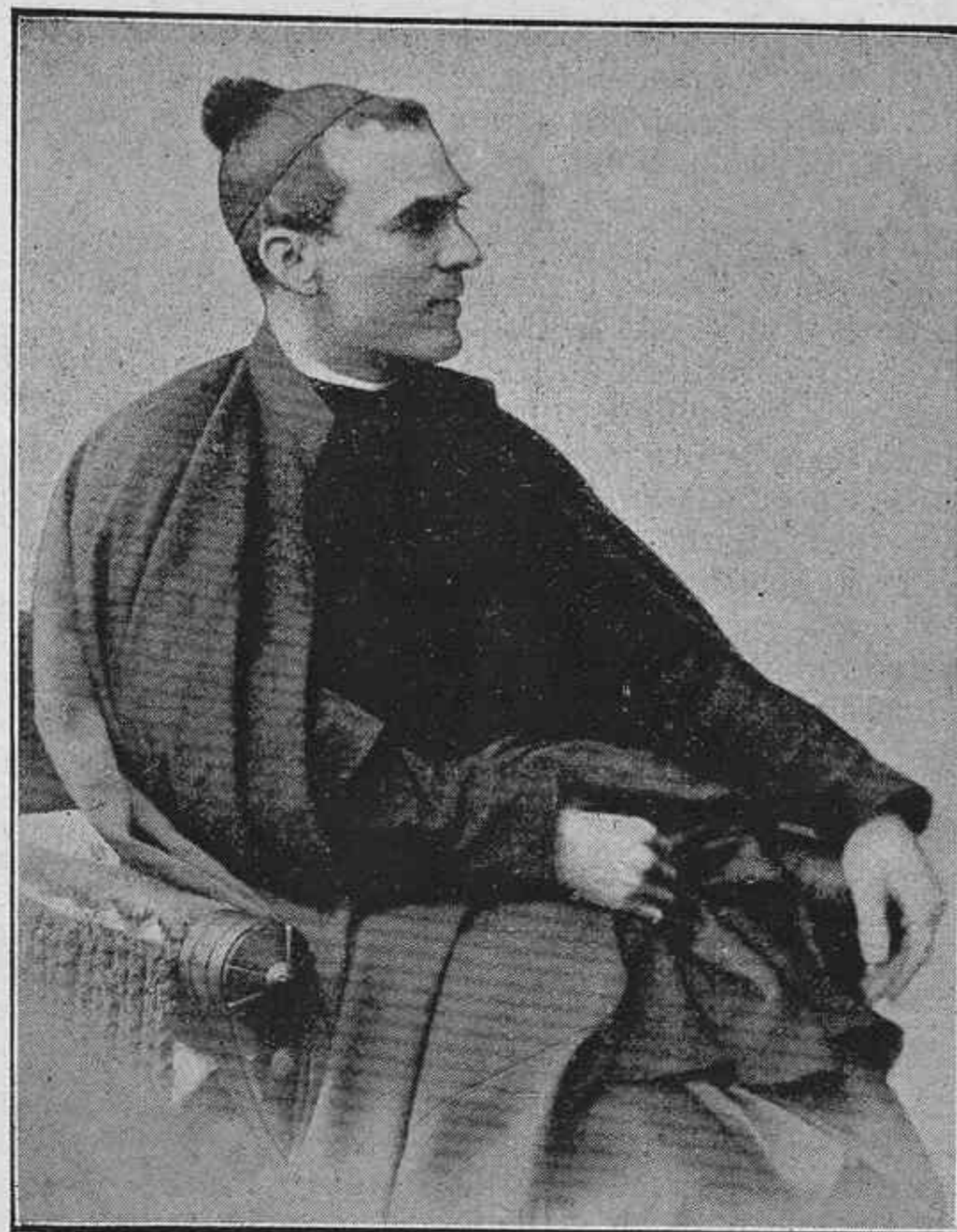

«Villa-Juana», casa de Vallvidrera, que ha servit d' alberch á Mossen Jascinto Verdaguer durant els últims temps.

JASCINTO VERDAGUER
Retrato de quan era estudiant.

Mossen JASCINTO VERDAGUER
Retrato fet l' any 1890.

Mossen JASCINTO VERDAGUER
en son llit de mort, á la «Villa-Juana», Vallvidrera.

Y segons la majoria de la gent, qui ha fet avuy farà demà, y alabat sigui Deu y sigui lo que 's vulgui.

Pero jo y uns quants com jo no 'ns hi conformem ab aquestas teorías. Volém saber qué hi ha de cert en tot aixó, y ho volem saber porque creyém que la pitjor situació del home es la interinitat, la incertitut.

¿No hi ha sabis en aquest país? ¿No hi ha gent que sab quánt pesa la lluna y quants passos hi ha del mitj del sol al plá de la Boquería?

Pues qu' estudihih aquests senyors la causa dels espantosos fenómenos que avuy portan transtornada la terra y que 'ns diguin net y clar quín premi ó quína aproximació pot tocarnos a nosaltres.

¿Corrém algun perill? Montjuich, el Tibidabo, Sant Pere Màrtir, el Putxet, ¿son montanyas de confiansa?

Astrónoms, astrólechs, sabis oficials que cobreu del pressupost: ¡á estudiar la qüestió y á donarnos immediatament una respostal!

¡Barrinéu, senyors Canóns, que per xó us paguéu!

MATÍAS BONAFÉ

LLIBRES

EL DRAMA WAGNERIÀ, per HONSTON STEWART CHAMBERLAIN.—Traducció de JOAQUIM PENA.—Hem llegit aquesta obra ab verdadera delectació, puig hem vist en ella una llum clara y segura pera comprendre y penetrar á Wagner y á la seva creació: al ilustre músich desde que va comensar á escriure, y á la producció per ell creada en tota la seva interessantíssima evolució fins arribar al drama líric síntesis de las sevas teorías artísticas portadas á la mes asombrosa realitat.

L' estudi de Stewart Chamberlain se distingeix per molts conceptes. Revela un coneixement fondo de la matèria que tracta, y may se veu en sos judicis al fanàtic, sino al home intel·ligent y convensut, que no aspira á imposarse ab sos dogmatismes, sino á convèncer ab sos anàlisis, ab sos raonaments, ab sas observacions sempre justas y reveladoras de una serena perspiciacia. En aquest concepte es un preciós treball de divulgació del gran art wagnerià, que pot servir útilment de guía segura al filarmónich que assisteix al teatro mal preparat pera desentranyar totas las bellesas del drama líric. Molts dels que parlan de 'n Wagner á la lleugera apendrán ab aquest llibre á apreciarlo baix un prisma serio y un criteri ilustrat y de justicia. Y fins els qu' estiman y admiran l' obra del gran músich trobarán en el treball de son crítich-divulgador un copiós aplech de datos, punts de vista y rahons de gran alcans, que no podrán menos que contribuir á afermarlos mes y mes en las sevas conviccions, y á depurar son gust estètic.

Ha fet, donchs, labor meritoria 'l Sr. Pena president de l' Associació Wagneriana, al traduhir aquell llibre y donarlo á l' estampa, en plé compliment dels nobles fins que persegueix aquella Associació de la seva presidencia. Creyém que d' entre tots els autors que s' han ocupat del *Drama wagnerià*, no podia fer millor elecció que la que ha fet, en el sentit d' interessar al públich y de difundir la cultura, lo mateix entre 'ls intel·ligents qu' entre 'l profans.

Constituheix una nota simpática del llibre 'l prólech de aquesta edició especial, en el que l' autor tributa un recort al infortunat Joaquim Marsillach y altres wagnerians espanyols, á qui tingué ocasió de coneixer la primera vegada que 'l Sr. Stewart Chamberlain aná á Bayreuth, y de quins entusiasmes participá desde 'ls primers moments, anusantse entre ell y 'ls nostres paisáns llassos de verdadera y estreta amistat, que per lo que toca al pobre Marsillach, únicament la mort podia rompre.

ALTRES LLIBRES REBUTS:

Nuevo régimen local por el Conde de Torre Vélez.—Conté

aquest llibre, bastant voluminós, las opinións dels capítostos dels partits gubernamentals y de las minorías parlamentarias y de la premsa sobre l' actual campanya dels ex-governadors pera defensa dels seus drets, dignificació del càrrech y millora del govern y administració de la provincia y 'l municipi: l' historia de dita campanya: el Projecte de bases pera la reforma de las lleys provincial y municipal llegit en la Junta general dels ex-governadors el 9 de mars en el Congrés dels Diputats, y l' exposició de motius ab l' exámen de las qüestions de major interés pera 'l régimen local y l' estudi de la organisació provincial y municipal de las nacions europeas.

∴ *Revista políglota del Colegio de Cervantes*.—Único número—Conté curiosos treballs en francés, inglés, alemán, italiá, castellá y catalá escrits expressament pera l' indicada revista.

∴ *El ahorro nacional y la reforma postal en España*.—Conferencias donadas en el Teatro Principal y en el Saló de sesiones del Exm. Ayuntamiento de Santander, els días 28 y 30 de maig del any passat per D. Francisco de Asis Gutiérrez.—Las dos conferencias responden á miras reformistas prácticas y contenen una porció de datos interesantes.

∴ *Góndola*.—Valse Boston para piano por Adolfo Güell.

RATA SABIA

OBRAS NOVAS

NOVEDATS

Las Flores dels germans Alvarez Quintero. Vels'hi aquí una obra extraordinaria qu' es com si diguessim un plat de carn, sense carn. Tot es salsa; y hi ha espectador que la té per nutritiva, y d' altres n' hi ha, moltíssims que se 'n llepan els dits y 'ls bigotis.

Conjuminar un' obra en tres actes, sense argument, es, segons com se mira un mérit especial dels dos germans, autors de *Las Flores*. Pero s' ofereix un dupte: ¿prescindeixen del argument pera fer una francesilla ó porque realment no 'l troban? Váginho á saber.

De totas maneres en un' obra en que per forza ha de haverhi no pocas divagacions y una gran cantitat de material inútil, personatjes y escenas enteras, hi resplandeix molt garbo en la pintura, molta brillantés en el corit, molta gracia en el diálech, y un ambient castissament andalús. Aquestas condicions realzadas per una execució verdaderament cuidada y primorosa per part de tots els artistes, valgueren á *Las Flores* els aplausos del públich, durant el curs de la representació... per mes que 'l final el deixés una mica fret.

Pero ¡qué s' hi ha de fer! No hi ha flors sense espinas.

CATALUNYA

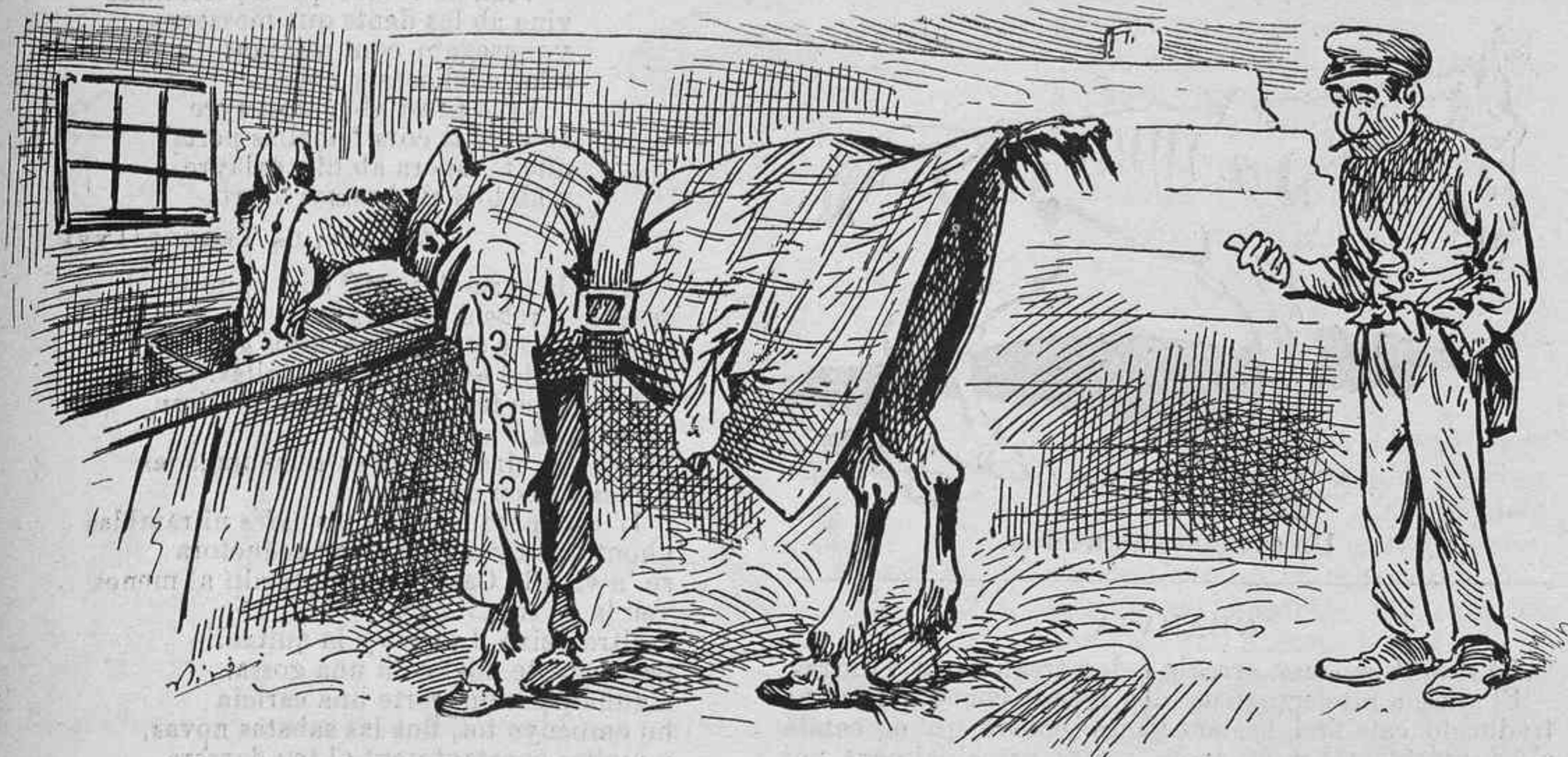
Alma y vida de 'n Pérez Galdós. Se tracta com ningú ignora, de un drama extraordinariament discutit, quan el seu estreno, pels crítichs y revisters madrilenys, tant que 'l mateix autor se va veure obligat á agafar la ploma pera donar algunas explicacions contingudas en un hermos prólech, que figura en l' edició de l' obra.

Verdaderament aquell prólech es una guía pera entendre una mica el simbolisme que tanca *Alma y vida*. Conté además algunas lliçons profitosas dedicadas als periodistas que han de ocuparse de cosas de teatro, generalment ab excessiva precipitació y sense poder madurar prou els seus judicis.

Pero ¿á cas el notable prólech del autor del drama, ha servit poch ni molt pera modificar l' efecte que ha produhit el drama en el públich?

De cap manera. L' espectador ab tota la bona voluntat segueix desde bon principi las variadas peripecias de un drama ben pensat, admirablement escrit, y qu' en cad'

INDUMENTARIA CABALLAR

—Els intel·ligents, que riguin;
el públich m' ho aplaudirà:

una bestia ben vestida
fa goig per tot allí hont va.

un de sos quatre actes presenta escenas de bon efecte teatral, y no obstant no acaba de ficarse dintre de l' obra, no combrega ab ella, ja troba algun tant extranya, desprovehida de aquell comunicatiu calor de vida que constituheix el secret dels éxits de teatro, excessivament artificiosa.

Aquest es el perill de tota obra que obeheixi á una tendencia simbólica: se fa algun tant difícil orientarse, y mentres l' enteniment divaga, el cor no sent.

Confesso que á mi va produhir-me millor efecte l' obra llegida que representada. Comprench mes l' intenció del autor examinant la seva producció á través del prisma de la fantasía propia, que no que me la presentin figuras

corpóreas, en las quals no hi sé veure sino cómichs... y no sempre cómichs que s' entreguin al treball qu' executan ab ánima y vida com deurían.

Hi ha en aquest treball falta evident de convicció y excés de monotonía y de fredor. Las bocas parlan, pero no sempre la fesomia traduheix l' expressió de las paraulas. Sería precís que tots els intérpretes de l' obra *Alma y vida* fessin un estudi fondo dels personatjes, se'ls apropiessin bé y 'ls hi donguessin vitalitat. Ab aixó l' obra alcansaría un reals que avuy el públich no li nota, á despit dels elogis que á dits artistas prodiga el Sr. Pérez Galdós creyem que per un excés de cortesía y de benevolensa, en el prólech del seu drama.

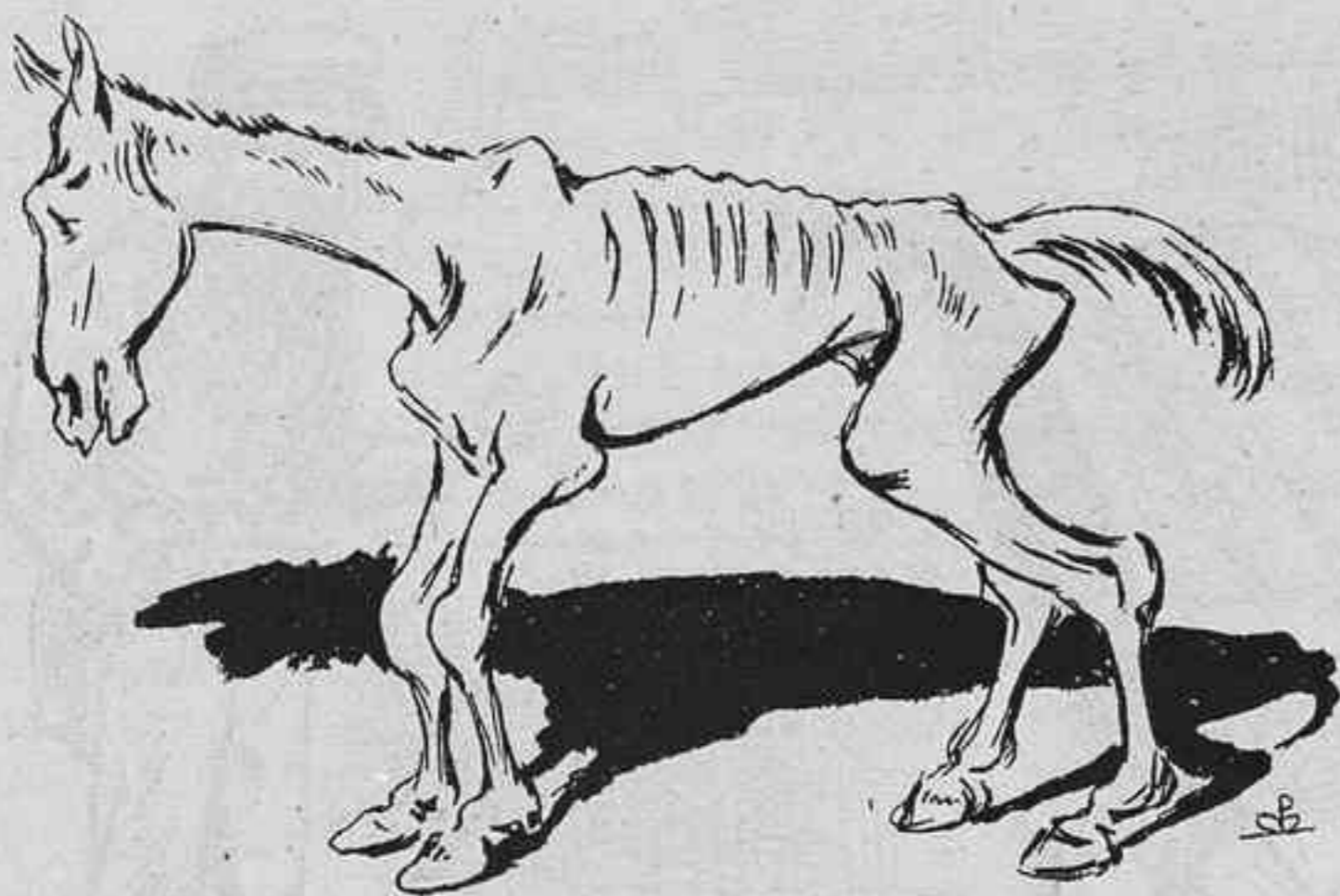
PROBAS DE VELOCITAT

Tractantse de 'n Cavieritu,
ha de triunfar en l' empresa.

¿Quí millor qu' ell pot optar
al premi de lleugeresa?

A LA EXPOSICIÓ DE BESTIAR

Un exemplar alimentici.

GRANVIA

La casa de muñeca, arreglo ó desarreglo de 'n Villegas. El drama intelectualista del Ibsen, conegut per una traducció catalana, bastant gansa, encare qu' en catalá s' ha representat molt poch, y mes principalment per haver sigut posat en escena per algunas companyías italianas, no es obra gayre apropósit pels actors castellans y menos que per ningú, pel Sr. Cuevas, tan poch flexible, tan propens al envarement, tan aficionat á dir no mirant casi may al seu interlocutor.

A lo menos la Cobeña fá tot lo possible per lluhirse: te bona voluntat, desitj de acert, pero sense sortirse del seu treball ni de bon tros tant bé com las actrius italianas—en especial la Vitalisni—á las qui havem vist fer de Nora una verdadera creació.

Ab igual bona voluntat treballan els restants artistas; pero aquesta condició molt apreciable, no basta pera donar al Ibsen lo qu' es del Ibsen.

El qui no té perdó es l' arreglador ó desarreglador del drama, per haver cambiat el desenllás, destruhint tota la intenció del original, lo qual de cap manera hauria de consentirse. Si l' autor de *La casa de muñeca* arribava á veure que 'l Sr. Villegas li ha esmenat la plana, 'l faria agafar, li demanaria reparació á una injuria manifesta, li reclamaria indemnissació de danys y perjudicis... y tindria rahó.

Quan un' obra no agrada tal como está, lo millor es deixarla. Lo que ha fet el Sr. Villegas constituheix un abús intolerable.

N. N. N.

¡ESCOLTA, ALÍ-XARAU!

Per mes que 'l lleig papé de Celestina no 'm va gens be á la cara y embolicá LA ESQUELLA en certs assumptos es abusá un xich massa, avuy pel seu conducte 't vull transmetre una sentida carta que per tú m' ha donat una hermosura bojament del teu garbo enamorada.

Diu aixís:

Estimat moro
cada vegada que 't miro
estich si 'm tiro ó no 'm tiro
á sobre teu com un toro
mes no per ferte cap mal
sino per xuclá la mel
de ta boca buch del cel,
del teu nas terrós de sal.

Com si fos de mena mora
tinch la sanch que 'm bull Alí,
y el meu foch jo vull ali...
ab l' Alí que m' enamora.

Vina depressa, corrents,
perque si no vens Xarau
ó al cor me clavaré un clau

ó 't xafo els nassos que tens.

Vina ab l' olor qu' esparramas,
vina ab las dents que mossegas
y masegam com masegas
á las odaliscas c' amas.

Vina prest ab aquest ayre
ab que 'ls cors femellas pertes
que t' espera ab ulls enlayre
y ab tots els brassos oberts

ZULIMA, LA TERROSSAYRE.

Aixó la carta diu. Mil com aquesta
se que 'n rebs á tothora
de donas que quan veuhen tos *andares*
ja senten del amor las pessigollas.

Per culpa teva mes de cent no tiran
oli ni sal á l' olla,
ne tens ja vintitres de estremaunciadas
y mes de nou de bojas.

L' una perque no va als cafés ni ramblas
ahont ensenyar ta fás ¡ay! seductora
se 'n va á la Catédral perque allí al menos
veu la de sota l' orga;
l' altra deixa 'l marit y la quitxalla
per seguirte fidel com una gossa;
alguna per comprarte una caricia
ho empenya tot, fins las sabatas novas,
y moltas constantment al teu darrera
van ab veu carinyosa
¡moro! cridant, igual que si cridessin
á un gos de Terranova.

¿Es que, Xarau, acas ets buyt de dintre
que tan crudels desgracias no 't conmuehen?

¿No t' esgarrifa que per culpa teva
gemeguin pels recones las pobras donas
y vagin esbarats marits y pares,
empressaris, germans, amas y sogras?

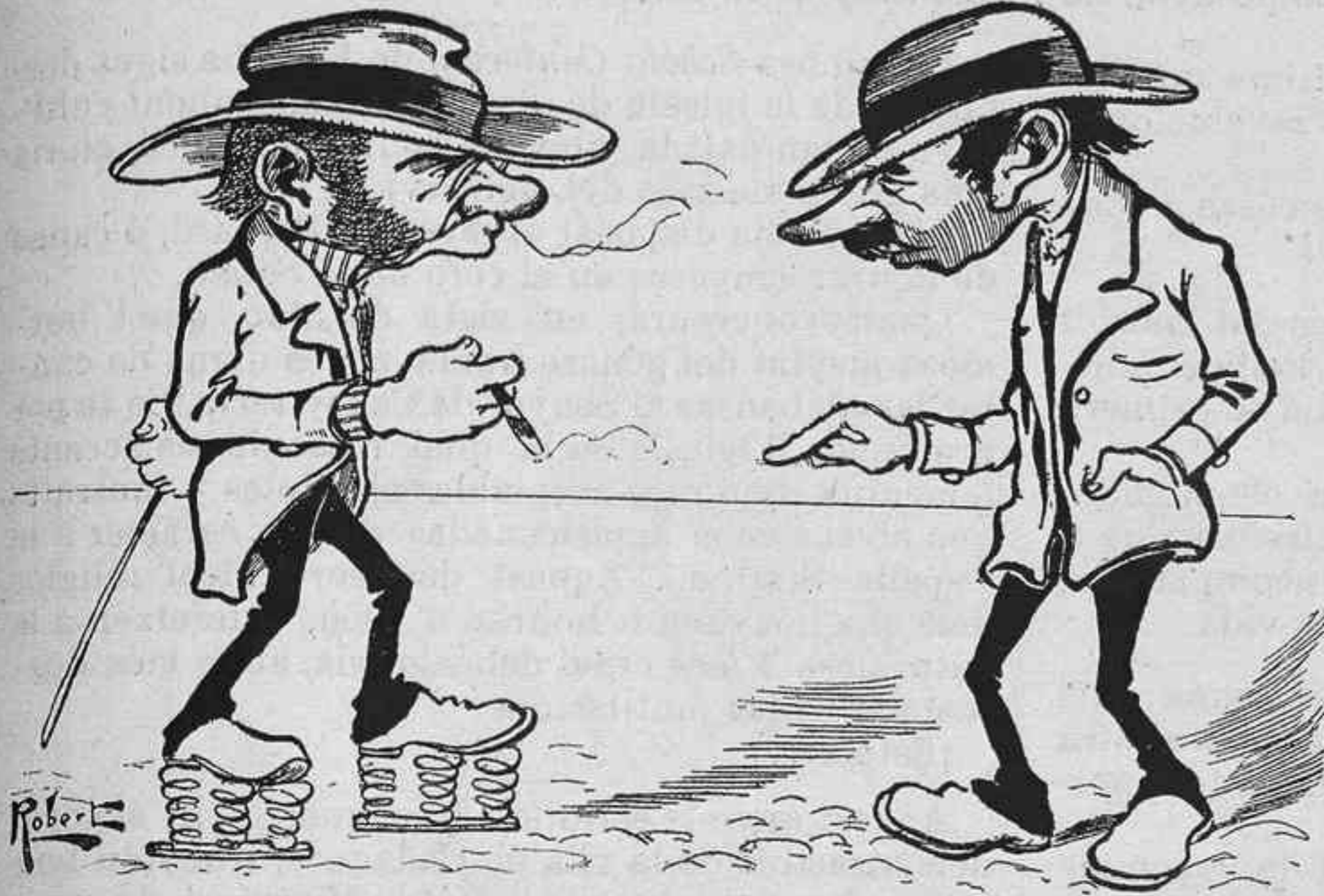
¿Y la meva Zulima no 't fa pena
que en sa... ¡ansia! la pobra

CONCURS DE CABALLS

Els últims que hi han arribat.

«HOY LAS CIENCIAS ADELANTAN.....»

—Sí, senyor; per no patir dels peus, no hi ha res al mon mes cómodo.

fins se descuidi sílabas enteras al document que per ma má t' endosa? Creu mon consell; no fassis mes el ximple, treute aquesta llustrina ab que t' adorna, deixa en pau á las pobras fillas d' Eva, porque sinó es possible qu' algun home gelós d' aquesta cara que passejas te 'n fassi una de nova.

Entornaten ben lluny ab ta mangala, tas barbas y tas drogas y no 't dolgui deixá aquesta Zulima porque es vella, molt lletja y casi boja.

JEPH DE JESUS

ESQUELLOTS

Pobre Mossen Cintol

Cada día mes malalt, cada día mes apurat, allunyantse per instantes l' esperansa de una millora, en aquesta situació varen concedirli á Madrit la primera gran creu de la nova ordre de D. Alfons XII.

Fins al terme de la seva vida no van recordarse els elements oficials dels mérits del excels poeta.

¡Y ab quina oportunitat li van concedir una creu que mes que á decorar un pit, á cada moment mes pantejant, semblava destinada á exornar una trista sepultura!..

***
¡La gran creu de D. Alfonso XII!..

Per gran que sigui, no ho será may tant com algunas altres que pesaren sobre las espatllas del antich almoynor del marqués de Comillas.

La creu de la ingratitud... la creu del martiri... y tantas y tantas mes, que ab son pes feixuch, aclaparador, minan la salut y acaban ab la vida.

Per professó macábrica la de la Casa de Caritat, segons referencias de *La Renaixensa*.

Els encarregats de portar els gegants eran els mateixos individus que 's cuidan dels cotxes fúnebres, y que ni en aquella ocasió sabían olvidarse del seu ofici.

Veyan, per exemple, á una senyora vella y li dirigían el següent piropo:—Vaja, depressa; tiri deu céntims á la gorra, ó sino 'l día d' aquests que 's mori, la deixarem pudrir á l' arcoba.

Plantantse davant de una mare ab una nena á la falda, li feyan ballar la barretina davant dels ulls y li demanavan diners, amenantla sinó ab que 'l día menos pensat li anirían á buscar la nena ab una caixeta blanca.

A una senyoreta que al veure'ls passar feya 'l distret, li deyan:—No hi miri als balcóns, que no hi es el seu promés, y si no

vol anar al cementiri esquitxi la bossa depressa, ben depressa, porque al cementiri nosaltres las hi portém de dret tant si son rossas, com si son morenas.

Y aixís durant tot el curs de la professó.

Es de creure que Mossén Estebanell, capellá de la casa, 'ls donará las gracias per lo bé que varen ferho, que ab la recordansa de la mort tothom hi guanya, lo mateix els que portan els gegants que 'ls que cantan las absoltas.

Un botiguer, al sentir parlar al Urzáiz, que si no es un orador eloqüent, quan menos sab donar probas de una gran sinceritat de paraula, deya:

—Aquest home té *ángel*.

A lo que li va respondre un seu amich:—No n' ha de tenir si se 'n diu?..

..

UNA GACETILLA INÉDITA

«Sembla que quan els gegants van acabar sa missió, tan bon punt van quedá á solas ¡xech!... varen ferse un petó.»

Robert

Cada vegada que l'ex-ministre de Hisenda s'al-sava pera brindar, tots els comensals se posavan de peu dret.

En vista de lo qual un de aquests últims que no ha pogut olvidar encare certas aficions revolucionarias de la seva joventut, va exclamar:

— Aixís es com se poden arreglar las cosas d'Espanya; per medi de un *alsament general*.

¡15 de Juny!... En tal día del any passat morí 'l nostre estimat amich D. Joseph Lluís Pellicer, gloria de Catalunya y d'Espanya y estrella de primera magnitud en el cel del art.

Inútil es dir ab quanta amargura commemora avuy LA ESQUELLA aquesta fetxa tristíssima, que li recorda la pèrdua no sòls del artista incomparable, sino la del amich y company de tota la vida.

La *Perdiu* serà sempre la mateixa. S'ocupa dels del seu niu y tots son glorias legítimas de la nostra terra. En cambi 'ls de fora, tots descastats, tots purria, tots egoístas.

Parlava días enrera del desestiment de la comissió de Sant Andreu de Palomar que treballava per la segregació de aquella barriada, y després de consignar que havían fet molt gasto, donava á compendre que qui se'n havia aprofitat era 'l seu advocat y conceller Sr. Salmerón.

¡Com si el Sr. Salmerón fos un Doménech y Montaner qualsevol á la cassa de gangas hospitalarias!...

Ha sigut precís que 'l regidor *perdigot* Sr. Boguñá, enviés una carta á *La Perdiu*, consignant textualment en ella: «Y per lo que mira als concells que doná y segueix donant el Sr. Salmerón, han sigut sempre ben acertats y *desinteressats*.»

La *Perdiu* ha publicat la carta del Sr. Boguñá; pero aquesta es l'hora en que pel seu compte no ha donat al Sr. Salmerón, l'explícita satisfacció á qu'era acreedor per haverlo fet objecte de la seva maliciosa lleugeresa.

Está vist que 'l que te mala llengua no serveix

GENT APURADA

— Desenganyat, no 'ns queda mes recurs que fer com el govern.

— ¿Qué fa?

— Un empréstit de 300 milions y pico.

pera cumplir els debers més rudimentaris de la llealtat y de la cortesia.

La famosa *Schola Cantorum* de París ha sigut despedida de la iglesia de Saint Gervais, ahont cultivava ab tan éxit la música sacra polifónica, gloria dels grans mestres del sigle XVI.

Aixís ho ha disposat el cardenal Richard, á causa de figurar senyoras en el coro de la *Schola*.

Qualsevol creurá, en vista de aixó, que l'hermosa meytat del género humá no es digna de cantar las alabansas al Senyor de Cels y terra. Se te per profanada l'iglesia en la qual ressonin els accents femenins. Son més acceptables els tiples y contralts que ab sas veus amariconadas donan carácter á la Capella Sixtina... Aquest deu ser l'ideal religiós dels que imaginant honrar á Deu, infereixen á la naturalesa 'l més cruel dels agravis, ab la més descastada de las mutilacions.

¡Estetas!

Aquest any els estiuhejadors que vagin á gosar dels atractius de la vila de Cadaqués, trobaran hostatje y bona taula en l'*Hôtel Miramar*, de nova fundació, dirigit per D. Ubaldo Pell, qu' en materia de complaure al públich hi te la má trencada.

Creym que bastará aquesta noticia, perque siguin molts els que vagin á donar fondo en aquell pintoresch recó de la costa catalana.

Comensin á despedirse de la moneda de plata divisionaria, encunyada ab anterioritat al 19 de octubre de 1868.

El govern ha disposat recullirla, de manera que per tot el día primer de novembre próxim desaparegui totalment de la circulació.

Ja no hi haurá, donchs, monedas ab el busto de Dª Isabel II, ni de cap de sos dignes antecessors, com no sigui en el monetari de algun coleccionista.

Parlant en plata, la legalitat monetaria comensa á Espanya ab la gloriosa Revolució del any 1868.

Al ángel que figura al cim del frontó del Palau de Bellas Arts, l'han rodejat de una bastida al objecte de ferli unas alas novas.

Las que tenia li van caure.

Aixó es lo que passa á Barcelona ab las cosas del Ajuntament.

Als ciutadans de carn ens cauhen las alas del cor.

Als ángels de pedra las alas de la esquena.

Davant del cartell del concurs hípich:

— Aixó del concurs hípich deu ser cosa de criaturas.

— Ayay ¿perqué?

— ¿Que no ho veus? Caballs que saltan ab jockeys encarcerats, copiats de joguinas... Vacas y moltons y porchs, joguinas també... Es extrany que 's fassi pel juny una festa que, á jutjar pel cartell, té la seva fetxa senyalada en la vigilia de Reys.

Aixó vaig sentir, y tal com vaig sentirho ho con-signo, al objecte de que 'l Sr. Pascó, autor de aquesta obra... de art ne prengui nota, y un'altra vegada que tingui de fer un cartell, se recordi una mica més de la naturalesa y una mica menos de las quincallerías.

O sino s'exposa que li diguin que s'ha fet vell. Per alló de: home (ó artista) vell segon cop criatura.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta de LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

Acaba de posarse á la venda

ELS

**JOCHS FLORALS
DE CANPROSA**

COMEDIA EN UN ACTE

PER

Santiago Rusiñol

Un tomo en 8^u, Ptas. 2

NOVEDAD

COLECCIÓN DIAMANTE—Tomo 82

La Samaritana

NOVELA ORIGINAL

POR

LAURA GARCÍA DE GINER

Un tomo en 8.º con una elegante cubierta á varias tintas, Ptas. 0'50

Últimas publicaciones

	Pesetas
Degeneración , por <i>Max Nordau</i> . 2 tomos..	12
El contrato del trabajo , por <i>Emilio Stocquart</i>	5
Literatura y problemas de la sociología , por <i>A. Posada</i>	3
La voluntad , por <i>J. Martínez Ruiz</i>	3
Del bulto á la coracha , por <i>Arturo Reyes</i>	3
Un viaje al Transvaal durante la guerra , por <i>V. Vera</i>	5
Viajes morrocotudos , por <i>J. Pérez Zúñiga</i> . 4.ª jornada.	2
La guerra en Sud Africa , por <i>A. Conan Doyle</i>	1
Borrachos , por <i>Guy de Maupassant</i>	2
Por la Europa católica , por <i>E. Pardo Bazán</i>	3'50
La educación de los sentimientos , por <i>P. F. Thomas</i>	4

Ultima obra de C. GUMÁ

**ENTRE FALDILLAS
Y
PANTALONS**

HUMORADA EN VERS

Preu 2 rals

SE ADMITEN ENCARGOS

DE

Librería Extranjera

Colección económica de Leyes españolas

ACABA DE PUBLICARSE

**CORRIDAS DE TOROS
Y NOVILLOS**

Un tomo en 8.º, encuadernado, Ptas. 1.

VAN PUBLICADOS

Reglamentación de teatros	Ptas. 1
Trabajo de mujeres y niños	1
Garantías constitucionales	1
Asociaciones religiosas	1

ANOTADAS Y CONCORDADAS POR

Enrique Mhartin y Guix

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l'import en libransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responem d'extravíos, si no 's remet además un ral pera certificat. Als corresponsals de la casa se 'ls otorgan rebaixas.

PREPARANTSE PEL CONCURS HÍPIC

Si 'l jurat vol esse just,
tant pel pas com per la rassa,

tots aquestos caballots
se 'n han d' emportar carbassa.